

ВИХОВАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

На сучасному етапі розбудови нашої держави великого значення набуває необхідність удосконалення інституцій професійної освіти як щодо змісту навчання, так і стосовно системи виховання, бо саме від фахівця нової генерації залежить майбутнє країни, розбудова її культури та економіки. Різним аспектам виховання молоді присвячені праці І. Беха, С. Якобсона, Л. Виготського, М. Гордої, Р. Дзвінкої, В. Лозової, ін. Але проблему виховання учнів професійної школи та студентів на сучасному етапі висвітлено недостатньо. Тому ми взяли до уваги проблеми виховання у професійній освіті, зокрема ступінь вихованості молоді на сучасному етапі.

Основою дослідження стала діагностика вихованості учнів Луцького центру професійно-технічної освіти та студентів Київського національного університету технологій та дизайну (усього 76 осіб), що передбачає: а) аналіз рівня духовно-морального розвитку особистості; б) виявлення мотивів діяльності; в) дослідження стану вихованості учнів і студентів. Під час дослідження використано анкету з десятьма твердженнями, які потрібно було доповнити власними пропозиціями. Опрацювавши результати, ми зробили висновок, що й у студентів, і в учнів ставлення до життя та світу є позитивним (негативних відповідей на запропоновані твердження від опитаних не одержали), що свідчить про стабільний і рівномірний розвиток особистостей без негативних відхилень.

Наступним етапом дослідження було тестування серед учнів і студентів, мета якого – виявити мотиви поведінки молоді. Використано методику тестування з вивчення мотивів у діяльності Л. В. Байбородової. Опитуваним пропонували визначити за трибальною шкалою, що і як їх спонукає до діяльності. Для визначення домінантних мотивів виділено блоки колективістських й особистісних мотивів та мотивів престижності. Порівняння середніх балів з кожного блоку дало змогу визначити домінантні мотиви участі в діяльності. Так, для студентів на перше місце ви-

ходять особистісні мотиви діяльності, на друге – мотиви престижності, на третє – колективістські мотиви. Щодо учнів ПТНЗ, то їх показники суттєво не відрізняються, а це означає, що всі мотиви діяльності і для студентів, і для учнів є однаково важливими.

Заключний етап дослідження – тестування для визначення рівня вихованості учнів і студентів. Запропоновано тест, у якому є 10 показників (толерантність, адаптація, патріотизм, соціальна активність та ін.), до кожного з яких наведено 4–5 суджень, які слід було оцінити за чотирибальною шкалою. За результатами тестування встановлено, що рівень вихованості учнів коливається в межах від 2 до 2,85 балів, тобто є середнім. Шкала коливання рівня вихованості студентів – від 2 до 3,10 балів (це теж середній рівень, як і в учнів). Мінімальним показником в учнів є «ставлення до природи» із середнім балом 2,38, а максимальним – «автономність», бал якого 2,84. Мінімальним значенням показника у студентів виявилось «ставлення до здоров'я», а максимальним – «автономність» із балом 3,10.

Отже, у закладах професійної освіти молоді люди мають можливості для всебічного розвитку, домінуючими в їхніх діях є особистісні мотиви, а рівень вихованості середній, що нині має спонукати до активізації процесу виховання майбутніх фахівців. Можливі шляхи й методи вдосконалення виховання студентської та учнівської молоді потребують подальших досліджень.

Тарасова В.

УО «МГУ ім. А. А. Кулешова»

СОЦИАЛЬНО-ПРАВСТВЕННОЕ ВОСПИТАНИЕ ДЕТЕЙ СРЕДСТВАМИ НАРОДНОЙ ПЕДАГОГИКИ

В современной педагогической науке особое внимание уделяется социально-нравственному воспитанию детей. По мнению исследователей А. Г. Ахтян, И. А. Зимней, Н. В. Микляевой, социально-нравственное воспитание личности состоит в усвоении основных понятий о социальных нормах и отношениях, об общечеловеческих ценностях, о культуре

социальных отношений (включая экономические и правовые), в формировании основных элементов гражданско-патриотического сознания.

Мы рассматриваем традиции и опыт народной педагогики как основное средство социально-нравственного воспитания. Совокупность представлений, взглядов, суждений, убеждений и идей в области указанного вида воспитания отражены в народном фольклоре, различных видах трудовой деятельности, ремёслах, традициях, обычаях и обрядах, народном искусстве.

Как средство словесного убеждения в народной педагогике использовались сказки, легенды, песни, скороговорки, басни, притчи, назидания, пословицы и поговорки, направленные на передачу подрастающему поколению основных представлений о добре и зле, о правилах жизни в обществе, о причинно-следственных связях поступков отдельного человека и отношения к нему со стороны социума. Такие представления, полученные иносказательно, в непринужденной форме, что характерно для устного народного творчества, остаются в сознании ребенка и определяют нормы его поведения. Дети знакомятся с жизнью разных народов, национальными обычаями и традициями через эти жанры устного народного творчества, проникнутые верой в справедливость, в победу добра над злом, осуждающие лень, тунеядство, жадность. Пословицы и поговорки – развернутая система, показывающая идеал человека, имеющего такие качества, как трудолюбие, смелость, честность, патриотизм.

Народные игры воспитывают морально-этические качества, общечеловеческие ценности (ответственность, долг, честь, совесть, терпимость, любовь, сопереживание). Считаем, в социально-нравственном воспитании актуально использование традиций, обрядов народа, так как их совокупность выражает отношение людей к природе и окружающим людям. Через ритуалы и обряды вырабатываются нормы поведения в важных жизненных ситуациях. Использование народного искусства (устного народного творчества, народной музыки, народного театра, декоративно-прикладного искусства) ведёт к развитию творческого потенциала личности ребенка, сплочению детского коллектива, развитию навыков сотрудничества, чувства ответственности и взаимопомощи.

Таким образом, обращение к традициям и культуре народа будет способствовать эффективному развитию процесса социально-нравственного воспитания детей, т. к. только в народной педагогике встречается такое многообразие средств и факторов этого вида воспитания: природа, игра, слово, труд, общение, традиции, религия, искусство.

Хавіна І.
НТУ «ХП»

ОСОБИСТІСНІ ЯКОСТІ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Усі особисті якості сучасного викладача взаємопов'язані й однаково важливі. Він повинен мати інтерес до своєї професії, педагогічні нахили й покликання. Інтерес до професії відбивається в позитивному емоційному ставленні до студентів, у прагненні постійно вдосконалювати свої педагогічні знання й навички. Викладач повинен мати стійке бажання присвятити себе педагогічній діяльності, оскільки не може педагог бути успішним, якщо він байдуже ставиться до своєї професії. Одними з найважливіших якостей викладача вважають його педагогічний обов'язок і відповідальність, оскільки ці якості вимагають дотримання професійної честі й моралі, а вищий вияв цього – самовідданість педагога. Ці якості формують авторитет викладача, без якого студенти не визнаватимуть інтелектуальну та моральну сили й переваги педагога. Авторитетний викладач повинен бути ерудованим, толерантним, принциповим, справедливим, відповідальним, має гідно поводитися, бути бадьорим, життєрадісним, привітним, стриманим, привабливим не тільки зовні, але й внутрішньо.

Важливими для сучасного викладача є такі якості, як педагогічні здібності, педагогічна культура й майстерність, професійно-педагогічна компетентність і техніка, педагогічна творчість. Професіоналізм – якість педагога, без якої він не може продуктивно, грамотно розв'язувати соціальні, професійні й особистісні завдання. Педагогічна культура забезпечує вдосконалення навчально-виховного процесу й самовдосконалення самого педагога та охоплює такі компоненти, як етика, ерудиція, культура мо-